

ORAVICE A OKOLIE

NATURA 2000

Spolufinancované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) v rámci projektu Zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti o územiach NATURA 2000 v CHKO Horná Orava.

NEŽIVÁ PRÍRODA

Oravice sa nachádzajú vo východnej časti severného Slovenska. Zo severu ich ohraničujú Skorušinské vrchy a z juhu a východu Západné Tatry.

Z geomorfologického hľadiska zaraďujeme oblasť Oravíc do Podhôrno – magurskej oblasti, ktorej juhozápadnú časť tvorí Podtatranská brázda (časť Zuberecká brázda).

Na modelovaní reliéfu v oblasti Oravíc sa podieľala predovšetkým voda. Reliéf má pahorkatinový ráz. Oravickú kotlinku modelovali najmä riečka Oravica, Bobrovecký potok, Bystrá a ich prítoky.

Flyšovými horninami sú tvorené Skorušinské vrchy, to znamená, že sa tu striedajú vrstvy pieskovecov a ílovcov. Pestrejší reliéf sa naproti tomu nachádza najmä v Západných Tatrách. Hrubé vápencové a dolomitické súvrstvia tu vytvárajú tiesňavy a kaňony. Takýmto reliéfom je typická jedna z najkrajších dolín na Slovensku Juráňova dolina. Je dlhá 4 km s 1 km dlhou tiesňavou „Bielej vody“. Preteká ňou Juráňov potok.

Vápencovo – dolomitické skalné útvary v podobe skalných veží a bráľ nachádzame na rázsochách Osobitej. Zakončenie západnej rázsochy Osobitej – Mačie diery, svojou jedinečnou geomorfologickou členitosťou vytvárajú tzv. skalné mesto.

Na Osobitej sa nachádzajú aj podzemné krasové jaskyne. Najväčšie z nich sú Bezedná studňa a jaskyňa v Okolíku. Najznámejšou jaskyňou oravskej časti Západných Tatier je Brestovská jaskyňa.

K hydrologickým zaujímavostiam na území Oravskej kotliny môžeme zaradiť výskyt minerálnych vôd. K najznámejším prameňom patrí prameň v blízkosti centra strediska cestovného ruchu Oravice. Geotermálna voda s teplotou až 57 °C je výborná na liečbu chorôb pohybového ústrojenstva, močových ciest a obličiek.

Osobitá

INANIMATE NATURE

Oravice is located in the eastern part of northern Slovakia. It is bounded by the Skorušina hills in the north and by the Western Tatras in the south and east. From a geomorphological point of view, the Oravice area belongs to the Podhôrno – Magurská region, whose south-western portion is formed by the Podtatranská furrow (part of the Zuberecká furrow).

Water has played the main role in shaping the landscape in the Oravice area. The relief has a hilly nature. The Oravice basin has been modelled particularly by the Oravica River, the Bobrov Stream, the Bystrá River and their tributaries.

The Skorušina hills are made of flysch rocks, which mean that there are alternating layers of sandstone and claystone. On the other hand, there is a more varied relief in the Western Tatras. In this area, thick limestone and dolomite strata layers form gorges and canyons. This typical kind of relief has formed one of the most beautiful valleys in Slovakia, the Juráň Valley. It is 4 km long with the 1 km long “Biela voda” gorge. The Juráň Stream flows through the valley.

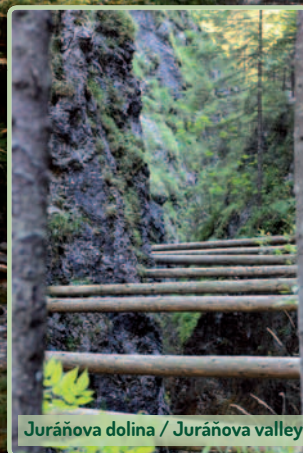
Limestone – dolomite rock formations in the form of pinnacles and cliffs can be found on the ridges of Osobitá. The ending of the western Osobitá – Mačie diery ridge has a unique geomorphologic topography which forms a so-called rock city.

Underground karst caves can be found in the Osobitá area. The largest of these are: the Bezedná well and the cave in Okolík. The most famous cave in the Orava portion of the Western Tatras is the Brestovská cave.

The presence of mineral waters can be included among the hydrological attractions in the Oravická basin territory. The most famous spring is the spring near the Oravice tourism centre. It has geothermal water with a temperature up to 57 °C it is excellent for the treatment of musculoskeletal disorders, the urinary tract and kidneys.

Osobitá

Juráňova dolina / Juráňova valley

Juráňov potok / Juráňov stream

PRÍRODNÉ POMERY | NATURAL CONDITIONS

RASTLINSTVO

V oblasti Oravíc má veľmi výrazný vplyv na rastlinstvo tunajšia drsná klíma, no málo čo vplýva na vegetáciu takým tlakom a rýchlosťou ako človek. Pozdĺž vodných tokov môžeme nájsť rôzne zachované lužné lesy zastúpené horskými jelšovýmí lesmi s dominantnou jelšou sivou a vrbami. K vzácnym biotopom, ktoré nachádzame v tomto území, patria rašeliniská a slatinné lúky vyvinuté na podmáčaných a prameniskových polohách v lokalite Peciská.

K značne rozšíreným typom nelesných spoločenstiev patria lúky, ktoré vznikli na miestach bývalých lesov.

Na území sa nachádzajú jedľové a jedľovo-smrekové lesy, v niektorých miestach s prímesou buka. Bukové a jedľovo-bukové lesy s bohatým bylinným podrastom pokrývali v minulosti väčšinu územia. V stromovom poschodí sa, ako už názov napovedá, vyskytovali buk lesný a jedľa biela, no dnes ich človek nahradil rentabilnejším smrekom.

Vo vyšších nadmorských výškach sa nachádzajú najmä kyslé jedľovo-bukové smrečiny, živné jedľovo-bukové smrečiny, vlhké jedľové bučiny a vysokohorské smrečiny.

Zmladenie lesa / Forest regeneration

V ťažko dostupných polohách sa pod hornou hranicou lesa na svahoch Osobitej a hrebeňa medzi vrcholom Javorina a vrcholom Kasne vytvárajú jedinečné horské smrekové pralesy.

FLORA

The harsh local climate has quite a significant impact on the flora in the Oravice area, but few things influence vegetation with such pressure and speed as man.

Along the waterways, we can find a variety of preserved riparian woods represented by mountain alder forests, with the dominant grey alder and willows. Fens and alkaline fens formed on waterlogged and springs locations in the Peciská area belong among the rarer habitats that can be found in this area.

Pastures, which were formed on former forest sites, belong among the most extensive types of non-forest communities.

Šafran spišský / *Crocus discolor*

In the northern part of the territory, we can find fir and spruce-fir forests, in some areas with the addition of beech. Beech and fir-beech forests with rich herbaceous undergrowth once covered a majority of the area. As the name suggests, the forest was occupied by the European beech and the silver fir, but today with the help of man they have been replaced by the more profitable spruce. At higher altitude locations, there are mostly acidic fir-beech spruce forests, nutritive fir-beech spruce forests, moist fir beech forests and moist alpine spruce forests.

In the hard to access locations below the upper tree line on the slopes of Osobita and on the ridge between the Javorina and Kasne peaks, unique mountain old-growth spruce forests have been formed.

Pralesy sú lesné spoločenstvo, ktorého zloženie, výstavba, rastové a ostatné životné procesy sú podmienené vlastnosťami prostredia, predovšetkým klímy. Je to les ekologicky ustálený, s vyrovnanými vzťahmi medzi klímou, pôdou, organizmami a uchránený pred vplyvmi človeka. Podobne ako život človeka aj prales má svoje obdobia vývoja. Štádiom dorastania, optima a štádia rozpadu (les starší ako 250 rokov), ktoré je sprevádzané prirodzeným zmladením. Smrekové porasty v nadmorskej výške nad 1500 (1550) m n. m. postupne prechádzajú do viac-menej súvislých krovinných porastov kosodreviny – subalpínskeho vegetačného stupňa. V subalpínskom vegetačnom stupni nájdeme vyvinuté aj trávinnó-bylinné spoločenstvá. Od skoršej jari do neskorého leta hýria tieto lúky pestrou paletou farieb.

Old-growth forests are forest communities whose composition, construction, growth and other processes are conditioned by the characteristics of the nature, particularly by the climate. It is an ecologically stable forest, with a balanced relationship between the climate, soil, and organisms and protected from human impact. An old-growth forest also has life stages similar to humans: a maturity stage, the optimum and decline stage (forest older than 250 years), which is accompanied by natural regeneration.

Zvonček alpínsky / Alpine bellflower

Nezabúdajme, že flóra sa síce prispôbila drsným klimatickým podmienkam, je húževnatá, nádherná, ale aj veľmi zraniteľná. Preto ju treba chrániť, aby sa v čo najprírodzenejšej forme zachovala aj pre budúce generácie.

Spruce forests, at an altitude of over 1500 m (1550 m) above sea level, are gradually replaced by a mostly continuous shrub growth of dwarf pine – the subalpine vegetation zone.

At the subalpine vegetation level, we can even find well-developed grassland and herbal communities. From early spring to late summer, these meadows revel in a rich palette of colours. Let's not forget that although the flora has adapted to harsh climatic conditions, is tough and beautiful, it is also very vulnerable. It should therefore be protected, to preserve it in the most natural form for future generations.

Luh neovplyvnený človekom / Floodplain forest unaffected by human

Jastrab krahulec / Eurasian sparrowhawk

Dateľ veľký / Great spotted woodpecker

Krivosnos smrekový / Red Crossbill

ZIVOČÍŠTVO

Podobne ako flóra aj živočíšstvo je charakterizované výskytom prevažne lesných druhov typických pre Karpaty. Je to prevažne fauna ihličnatých a zmiešaných lesov, rašelinísk, potokov a riek a nakoniec spoločenstvá živočíchov žijúcich nad hornou hranicou lesa.

Z významnejších druhov cicavcov tu žijú naše veľké šelmy – medveď, vlk aj rys, ktorých potravou je jeleň, diviák a srna. Typickou obyvateľkou lesa je líška hrdzavá. Tiež tu nájdeme kunu lesnú s typicky žltoranžovo sfarbeným hrdlom. Systém podzemných chodieb buduje jazvec lesný.

FAUNA

Similarly to the flora, the fauna is mainly characterized by the presence of forest species typical of the Carpathians. The fauna consists largely of those found in coniferous and mixed forests, peatlands, streams and rivers and finally the communities of animals living above the tree line. Among the most significant species of mammals living in this region are large carnivores – bears, wolves and lynx, whose food consists of deer, wild boar and roe. The red fox is another typical resident of the forest. We can also find the European pine marten with its characteristic yellow-orange coloured throat. Moreover, the European badger has been building a system of underground corridors.

Tvrdoň deväťsilový / Weevil

V posledných rokoch sa kvôli zmenám v lesnom hospodárstve stal zriedkavým hlucháň. Z dravých vtákov môžeme najčastejšie pozorovať myšiaka hôrneho, jastraba lesného, jastraba krahulca, sokola myšiara, vzácnejšie orla kriklávého a orla skalného. Charakteristickým druhom alpských a subalpských lúk je ľabtuška vrchovská a už vzácny tetrov hoľniak.

In recent years, due to changes in forestry the western capercaillie has become rare. Among the birds of prey, the common buzzard, the northern goshawk, the Eurasian sparrowhawk, and the common kestrel can be the most frequently seen; the lesser spotted eagle and the golden eagle are less common. The water pipit and the already rare black grouse are typical species of the alpine and sub-alpine meadows.

Pri prechádzke lesom často začujeme klopanie datľa veľkého alebo tesára čierneho. Pri väčšom šťastí aj dúbnička trojprstého a vzácneho datľa bielochrbtého. V nižších polohách Oravíc môžeme spozorovať bociana čierneho.

Vo vodných tokoch sa objavuje z rýb najmä čerebľa potočná, hlaváč pásoplutvý, pstruh potočný a lipeň tymiánový, ktoré sú potravou vydry riečnej.

Kuvičok vrabčí / Eurasian Pygmy Owl

While walking through the forest, we can often hear the great spotted woodpecker or the black woodpecker knocking, with a bit of luck even the three-toed woodpecker and the rare white-backed woodpecker. At lower elevations of Oravice, we can observe the black stork.

We can mainly find in the waterways the brook minnow, the Alpine bullhead, the brown trout, and the grayling, which serve as food for the European otter.

Medveď hnedý / Brown bear

Z hlodavcov je zaujímavý hrabáč tatranský a myšovka vrchovská. Typickým po stromoch sa obratne pohybujúcim hlodavcom je veverka obyčajná. V horských pralesových porastoch bol zistený vzácny reliktný druh fúzač štvorpásky. V oblasti stojatých vôd a rašelinísk nájdeme pri troche šťastia dravé vážky a rôzne druhy pavúkov.

The Tatra pine vole and the northern birch mouse are among the interesting rodents. The red squirrel is a typical tree living rodent.

The rare relict longhorn beetle has been found in the old-growth forest vegetation. With a bit of luck, we can find predatory dragonflies and various kinds of spiders in lentic waters and peatlands.

Kamzík vrchovský tatranský / Tatra chamois

Vretenica obyčajná / Vipera berus

Jeleň lesný / Red deer

Hlucháň hôrny / Western capercaillie

OCHRANA PRÍRODY

Ochrana prírody v okolí Oravíc sa viaže najmä na ochranu prírody Tatier. Medzi prvé zmienky ochranných opatrení patrí spôsob ako oravskí Thurzovci skoncovali so živelným drancovaním a premenou lesov na pasienky, keď v roku 1615 valaským kolonistom obmedzili stavy oviec na únosné počty. Svedectvo o devastácii lesných porastov nám podávajú materiály spišského lesníka Fridricha Dávida Fuchsa, či práce Williama Rowlanda, ktorý poukazoval na škodlivé vplyvy lesnej pastvy.

Začiatky cielavedomej ochrannárskej aktivity môžeme datovať do poslednej tretiny 19. storočia, kedy bol založený Uhorský karpatský spolok. Táto prvá turistická organizácia na slovenskej pôde zakotvila starostlivosť o prírodu Tatier do svojich stanov. Má veľké zásluhy na ochrane kamzíka, svišťa či rysa. V rámci ochrany flóry venovali najviac pozornosti plesnivcu, ktorý bol vtedy výhodným obchodným artiklom rôznych kšeftárov.

Medzi vojnami vzniklo viacero organizácií, ktoré sa snažili o vyhlásenie národného parku v Tatrách. Zlomovým sa stal povojnový rok 1948. Osem desaťročí cielavedomých úsilí v prospech uchovania tatranskej prírody pre budúce generácie spečatilo prijatie zákona Slovenskej národnej rady z 18. decembra 1948 o Tatranskom národnom parku, ktorý sa tak stal prvým národným parkom na Slovensku. Od roku 1987 boli za súčasť TANAP-u vyhlásené konečne aj Západné Tatry.

NATURE CONSERVATION

Nature protection around the Oravice area is mainly connected to the nature protection of the Tatras. One of the first references of protective measures includes how the Orava Thurzo's stopped the unrestrained pillaging and transformation of forests into pastures, when in 1615 they limited the Wallachian colonists' sheep population to a bearable quantity. Evidence of the forest devastation has been passed down to us by the Spiš forester David Friedrich Fuchs' records or by William Rowlands' work, which pointed out the harmful effects of grazing forest land.

The beginnings of systematic conservation activities can be dated to the last third of the 19th century, when the Hungarian Carpathian Association was established. This first tourist organization in Slovakia established the conservation of the Tatras into their statutes. The association greatly contributed to the protection of the chamois, marmot and lynx. As for the protection of the flora, they especially paid attention to the edelweiss, which was then preferred by various smugglers as a lucrative business article.

During the interwar period, several organizations were formed aimed at establishing a national park in the High Tatras. The possibility for this declaration came in the post-war year of 1948. Eight decades of purposeful effort to promote the nature protection of the Tatras for future generations was sealed with the adoption of the High Tatra(s) National Park [TANAP] Act by the Slovak National Council on December 18, 1948, thus making it the first national park in Slovakia. Since 1987, the Western Tatras have been declared as a part of TANAP.

Kráska tatranskej prírody a jej neoceniteľná hodnota bola dôvodom pre zaradenie územia národného parku v roku 1993 rozhodnutím UNESCO do siete biosférických rezervácií v rámci programu MaB (Človek a biosféra).

Tatranský národný park je zaradený aj do sústavy NATURA 2000. Na území TANAP-u sa nachádza územie európskeho významu Tatry a Chránené vtáčie územie Tatry. Cieľom sústavy NATURA 2000 je udržanie alebo zlepšenie priaznivého stavu vzácnych a ohrozených druhov rastlín, živočíchov a prirodzených typov biotopov a tým zachovanie biodiverzity na území štátov EÚ.

The beauty of the Tatra nature and its inestimable value was the reason for the 1993 inclusion of the National Park territory into the UNESCO biosphere reserves network within the Man and the Biosphere (MAB) programme.

Plesnivec alpínsky / Edelweiss

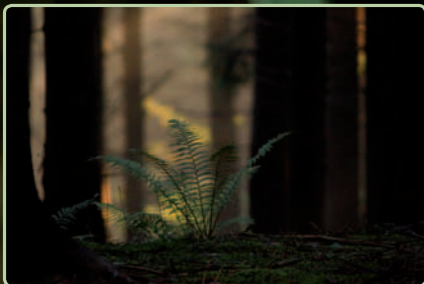

Najhodnotnejšie oblasti Oravíc predstavujú maľoplošné chránené územia Západných Tatier s 5. stupňom územnej ochrany prírody.

Medzi národné prírodné rezervácie (NPR) patria Sivý vrch, Roháčske plesá, Osobitá, Kotlov žľab a Juráňova dolina. Štatút prírodnej rezervácie (PR) majú lokality Mačie diery, Úplaziky a Medzi bormi. Nemožno opomenúť ani Národnú prírodnú pamiatku (NPP) Brestovská jaskyňa.

The Tatra National Park is also included in the NATURA 2000 network. Within the territory of the Tatra National Park, we can find a territory of European importance, Tatra Mountains, and the Protected Bird Area of the Tatras. The aim of the NATURA 2000 network is to maintain or improve the favourable status of rare and endangered plant and animal species and natural habitats, and thus preserve biodiversity in the territory of EU countries.

The most valuable areas of Oravice are represented by small protected areas in the Western Tatras, which have the highest (5th) level of protection. Grey Mountain (Sivý vrch), Roháčce lakes, Osobitá, the Kotlov furrow and the Juráň Valley belong among the national nature reserve (NNR). Areas such as the Cat holes (Mačie diery), Úplaziky and Medzi Bormi have the status of a nature reserve (NR). We of course cannot forget the Brestovská cave, a national nature monument (NNM).

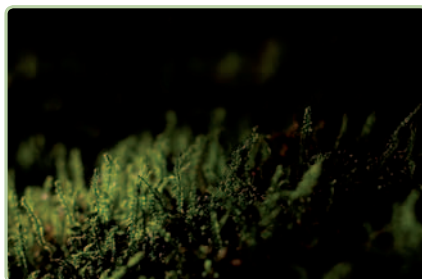
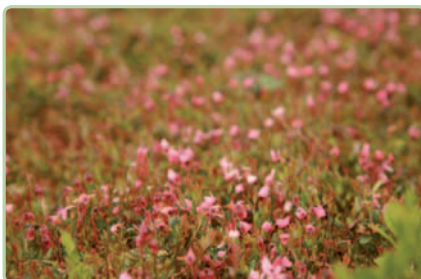
Mŕtve (moderové)
drevo / Dead wood

Zo severnej strany Oravíc patria medzi najznámejšie chránené územia so 4. stupňom ochrany mokrade Sossina a Rudné v Chránenej krajinskej oblasti Horná Orava v Oravskej kotline.

From the north side of Oravice, the best known protected areas include the Sossina and Rudné fens, each with a 4th level of protection, and are included in the Horná Orava (Upper Orava) protected landscape area.

Interiér rašeliniska /
Interior of a peatland

POZNAJ A CHRÁŇ PRÍRODU ORAVÍC

Príroda Oravíc má svoje neopakovateľné čaro. Snáď nikde v okolí nenájdete na jednom mieste toľko možností na spoznávanie a užívanie si krás prírody. Od hlbokých ľadovcových dolín, po očarujúce vrcholky tatranských štítov, zalesnené vrcholky Skorušinských vrchov, rozsiahle pasienky, teplé pramene, horské bystriny.

To všetko pospлетané turistickými chodníkmi, cyklistickými trasami, pripravenými nás previesť úžasnou krajinou. Samotné Oravice sú východiskovým bodom pre viaceré turistické výlety.

LEARN AND PROTECT THE ORAVICE NATURE

The Oravice nature has its own unique charm. Perhaps nowhere in the nearby surroundings can you find so many opportunities for exploring and enjoying the beauty of nature in one place: from deep glacial valleys to fabulous Tatra peaks, the forested peaks of the Skorušinské Mountains, vast grasslands, hot springs and mountain streams. All this beauty is interlaced with hiking paths and biking trails prepared to guide us through the amazing landscape. Oravice itself is the starting point for several excursions.

V Oraviciach vznikli dve turisticky značkové trasy pre telesne postihnutých návštevníkov, vedú Tichou a Bobroveckou dolinou. Obe tieto doliny sú pospájané viacerými turistickými chodníkmi, pre zdatných aj menej zdatných turistov. Najvyhládavanejšou trasou je prechod Juráňovou tiesňavou, či výstup na Skorušinu. Pre náročnejších existujú viaceré turistické trasy napájajúce sa na hrebeň Západných Tatier. V Oraviciach bol vybudovaný náučný chodník vedúci popod vrchol Magurky, ktorý poskytuje návštevníkom krásne výhľady a príjemné aktívne strávenie dňa na jeho trase. Oravice sú pre všetkých milovníkov športu a prírody prístupné počas celého roka.

V turistických a informačných centrách si možno zaobstarať nevyhnutné mapy a sprievodcov, z ktorých možno čerpať potrebné informácie.

In Oravice, two marked hiking trails for disabled visitors have been formed leading through the Tichá and Bobrovecká valleys. Both valleys are connected to several hiking paths, for both highly-experienced and novice hikers.

The most sought paths are the passing along the Juráň canyon and the climb up the Skorušina hill. For more experienced tourists, there are several paths connected to the ridge of the Western Tatras. A nature trail leading underneath the peak of Magurka has been built in Oravice; it provides visitors with beautiful views and an enjoyable place to spend an active day on its trail. Oravice is accessible throughout the whole year for all sport and nature lovers.

Tourist and information centres contain the essential maps and guidebooks which can provide you with all the necessary information.

SPRÁVA CHKO HORNÁ ORAVA
BERNOLÁKOVA UL. 408, 029 01 NÁMESTOVO
TEL: 043 552 24 66

VYDALA: © ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR, BANSKÁ BYSTRICA V ROKU 2015 V RÁMCI PROJEKTU „ZLEPŠENIE INFORMOVANOSTI A ENVIRONMENTÁLNEHO POVEDOMIA VEREJNOSTI O ÚZEMIACH NATURA 2000 V CHKO HORNÁ ORAVA“, KTORÝ JE SPOLUFINANCOVANÝ Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA V RÁMCI OPERAČNÉHO PROGRAMU ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

AUTOR TEXTOV: Z. VORČÁKOVÁ
AUTORI FOTOGRAFÍ: S. HARVANČÍK, Š. KERTYS, T. KRÚPA, T. URBAN, Z. VORČÁKOVÁ
PREKLAD: LANARD, S. R. O.
NÁKLAD: 1000 KS
TLAČ: GS - SERVIS, S.R.O.
ISBN 978-80-89310-97-5